

BRIEFING NOTE #: 18 JUNE 2018

FELTARBEJDE I MANIITSOQ

Rachael Lorna Johnstone & Anne Merrild Hansen, Professorer i Arktiske Olie og

Gas studier & Direktører for Forskningscentret for Arktisk Olie og Gas

I slutningen af maj 2018, rejste vi til Maniitsoq i Qeqqata Kommune på Grønlands vestkyst, for at mødes med folk fra området og høre om deres visioner for fremtiden. Selvom det i udgangspunktet var meningen at vi kun skulle være i Maniitsoq, så sad vi vejrfast og endte med at tilbringe seks dage i byen. Vi udnyttede tiden til at mødes med i alt 19 personer, inklusiv iværksættere, folk i fiskeindustrien, folk fra sundhedssektoren, ansatte ved kommunen, turistoperatører og repræsentanter for kommunalbestyrelsen med flere. Vi besøgte Royal Greenlands fiskefabrik og hørte om deres nye projekt med indhandling af levende torsk, det såkaldte [Nutaag© project](#) og vi deltog i et borgermøde om sundheds services.

Maniitsoq området har tidligere oplevet en drastisk og smertefuldt nedgang, da den tidligere fiskefabrik blev lukket med kort varsel i 2001. Dette medførte et tab på omkring 200 jobs (omkring XX% af den lokale befolkning i arbejdsdygtige alder). Fabriksbygningen blev overtaget af lokale iværksættere, men aktiviteterne var væsentligt reduceret, hvilket medførte en generel nedgang af aktivitetsniveauet i byen.

Det multinationale aluminiumfirma Alcoa begyndte så at vise interesse for at udnytte et stort vandkraft potentiale ved søen Tasersiaq, til at drive en aluminiumsmelter i området. Alcoa underskrev et samarbejdsaftale, et såkaldt 'memorandum of understanding' med regeringen i Grønlands Selvstyregovernment i 2007. De forventede at starte arbejdet på vandværket i 2010 og selve smelteren i 2012. Alcoa satte hundredvis af arbejdspladser i udsigt, hvoraf en væsentlig del ville blive forbeholdt grønlandske medarbejdere. Offentlige møder blev afholdt med lokale beboere i Maniitsoq og også andre byer i området, der potentielt kunne være værter for smelteværket. Seks borgergrupper blev oprettet for at overveje de potentielle muligheder for byen, identificere de spørgsmål, de vurderede mest vigtige, og informere Alcoa og andre investorer om byens behov og håb. Dette kulminerede i en [rapport](#), der beskriver forskellige planer for byens udvikling. Borgerens grupper er stadig aktive i dag.

De personer vi snakkede med fortalte om tiden, hvor Alcoa projektet blev planlagt, som en tid med stor optimisme, hvor folk troede på at Alcoa projektet kunne vende udviklingen. Men i midten af 2010'erne var Alcoas interesse stilnet af og da vi ankom til Maniitsoq havde Alcoa endeligt tilbageleveret eneretten til vandkraftpotentialerne og de udarbejdede analyser mm er blevet gjort tilgængeligt for andre selskaber. Norsk Hydro har udtrykt interesse has i at benytte vandkraftpotentialerne, men der er ikke i dag en afgørelse om hvordan man fra Grønlands side ønsker at udnytte potentialerne.

Maniitsoqs situation forandrede sig imidlertid omkring 2013, hvor Royal Greenland genåbnede fiskefabrikken og gjorde den til center for et nyt innovativt tiltag, en på verdensplan unik og ny type produktion af torsk. Den daglige projektleder viste os rundt på fabrikken og fortalte os om produktionen hvor levende torsk indhandles og opbevares under kontrollerede forhold hvor fisken udrenses og til slut behandles indenfor et tidsrum på under to timer fra slagtning til indfrysning, hvilket giver et særligt godt produkt, som afsættes til restauranter i Europa. I vintermånederne, hvor torsken ikke er tilgængelig, producerer fabrikken hellefisk. Det betyder at fabrikken kan køre hele året rundt. Der er over 220 arbejdere på fabrikken, inklusiv køkkenpersonale, ansatte i vaskeriet og teknikere og kontoransatte. Denne investering har skabt et lokalt indhandlingssted for fiskerne.

Udover Royal Greenlands fabrik er der også en mindre fiskefabrik i byen, Maniitsoq Fish, som har omkring 15 ansatte. Vi hørte desuden planer fra lokale om at åbne en tredje fabrik. Der er meget byggeri i gang i byen, både huse og andre bygninger nybygges og renoveres. Også byggebranchen bruger en del uddannet arbejdskraft. Byen vokser igen og økonomien er væsentligt forbedret. Gennemsnitsindkomsten er steget med over 20 procent de seneste år. Byens vækst medfører dog en udfordring i forhold til at rekruttering af uddannet arbejdskraft, fordi der er en øget efterspørgsel.

Der er flere antal mineralefterforskninger i gang i området omkring Maniitsoq. Borgerne er generelt opmærksomme på projekterne selvom de ikke nødvendigvis er klar over præcis hvilke mineraler der mines efter og hvilke selskaber der har licenserne. Der er god deltagelse ved borgermøder, når projekterne introduceres. Alligevel var de fleste skeptiske i lyset af deres erfaringer med Alcoa projektet. De er ikke overbeviste om at miner vil åbne og føler sig i endnu mindre grad sikre på at byen vil blive påvirket af projekterne. I mellemtiden fortsætter de med deres nuværende liv og følger deres egne personlige projekter og venter (ikke længere) på at store internationale investeringer i projekter her, skal forandre forholdene. De folk vi talte med så gerne at investeringer i mineprojekter kom byen til gavn. En var bekymret for om områdets største ressource, vandkraften anvendes til projekter som ikke er beliggende i Qeqqata Kommunia og dermed slet ikke ville komme byen til gavn.

Maniitsoq blev slået sammen med nabokommunen Sisimiut og de omgivende bygder til storkommunen Qeqqata Kommune i 2009. De borgere vi talte med var generelt positive omkring sammenlægningen og havde ikke en fornemmelse af at Maniitsoq bliver overset, selvom kommunens centrale administration er i Sisimiut, og på trods af at de nogen gange føler sig som 'lillebror'. Men borgerne mente at Maniitsoq er stor nok, både i forhold til befolkningstal og økonomi til at opretholde og beskytte egne interesser. Vi hørte, at skatteindtægterne i kommunen er vokset i de seneste år og bidrog til en følelse af ligeværd i kommunefællesskabet.

Maniitsoq markedsføres ikke i speciel grad som turistdestination og der er begrænsede turistorienterede services. Det er dog stadig en sektor som vokser og nogle iværksættere ser muligheder. I forbindelse med vores besøg var der et krydstogtskib som lagde anker nær kysten og passagerer blev ført til og fra byen i mindre fartøjer.

På trods af udviklingstendenserne er der stadig et relativt højt antal arbejdsløse i Maniitsoq (over 200 registrerede). Alligevel er det ikke fundet muligt at bemane Royal Greenlands fiskefabrik med lokale arbejdere og der er derfor ansat over tyve kinesiske arbejdere på fabrikken og de bor nu i Maniitsoq. Nogle personer rapporterede at kineserne ikke var specielt synlige i bybilledet, mens andre fandt at de er velintegrerede. Alle vi mødte talte

meget positivt om de kinesiske arbejdere og understregede at fabrikken er afhængig af de nye stabile og kompetente arbejdere, på trods af at det stadig var en gruppe af lokale der var de bedste til selve arbejdet på fabrikken, så er kineserne med til at sikre at produktionen på fabrikken og dermed adgangen til arbejde er blevet mere stabilt.

Behovet for importeret arbejdskraft indikerer at råstofprojekterne vil komme til at indgå i en konkurrence med de øvrige sektorer om en begrænset arbejdsstyrke. Dette blev også bekræftet i vores interviews og vi fik fortalt at der særligt er mangel på folk indenfor byggeri og anlægssektoren samt indenfor handel. Den offentlige sektor kan ikke konkurrere på løn i forhold til de private selskaber og det kan bevirke et underskud af kompetente medarbejdere og aktiviteter i den offentlige sektor og i fiskeindustrien.

Maniitsoq er en by, der er kommet sig ovenpå skuffelsen over forventningerne til et storskalaprojekt der ikke gik i opfyldelse og det har givet anledning til en række vigtige erfaringer som kan styrke planlægning af projekter andre steder. Torskens tilbagevenden er en faktor som lokalsamfundet ikke har kunnet kontrollere, men investeringen i fiskefabrik og lokaliseringen heraf i Maniitsoq var ikke en tilfældighed. Initiativet til at etablere denne nye fiskefabrik skyldes i høj grad determineret og stærkt lokalt lederskab og en villighed til at gøre noget aktivt for at få ting til at ske. Folk i Maniitsoq ventede ikke passivt på at den næste udenlandske investor skulle melde sig på banen, men tog initiativ og ansvar for deres egne projekter og fandt tilbage til deres rødder i fiskeriet overbeviste Royal Greenland om at de havde de rette ressourcer til at lede det innovative *Nutaaq@* projekt.

Selvom Alcoa har forladt området er de seks borgergrupper der blev etableret i forbindelse med projektet stadig aktive og afsøger løbende muligheder for nye måder at styrke lokalsamfundet på. Aktiviteter som borgergrupperne har iværksat omfatter et projekt for unge arbejdsløse, der har hjulpet til med at bygge inventar i byen såsom en hval-udkigspost, fodgænger-broer bænke i byen og dermed forbedre byen. Det har været en gavnlig oplevelse for byen da de unge har fået en god oplevelse og det at de har bidraget til at forbedre bybilledet har givet dem en stolthed som omfatter både deres egne projekter og byen som helhed. Det er en erfaring fra Maniitsoq som er relevant for råstofselskaber som ønsker at etablere sig og i forbindelse med forvaltning af projekterne fra offentlig side. et tilsyneladende er en fordel, at sætte den type aktiviteter i gang, som ikke er direkte relateret til råstofprojekterne, men som kan styrke lokalsamfundet selv hvis projekterne ikke gennemføres.

Selvom fiskefabrikken er "Maniitsoqs hjerte" som det blev beskrevet af flere af borgerne, så er der også flere andre projekter på vej. Folk fortsætter med at lede efter andre udviklingsmuligheder. Det peger på en diversitet, fleksibilitet og iværksætterånd samt målrettet lederskab som nøgleparametre for en modstandsdygtig/resilient udvikling i lokalsamfund.

Endelig skal det nævnes at vi blev charmeret af Maniitsoq borgernes venlighed. Vi oplevede en atmosfære af optimisme og positivitet.